

Література

1. Лучко А. Почему все помешались на онлайн-тестах [Электронный ресурс] / Андрей Лучко. – Режим доступа: <http://www.lookatme.ru/mag/how-to/inspiration-howitworks/205187-personality-quizzes>
2. Шевяхова Н. Новинні ігри в боротьбі за читача [Електронний ресурс] / Наталя Шевяхова. – Режим доступа: <http://prportal.com.ua/Peredovitsa/novinni-igri-v-borotbi-za-chitacha>

УДК 007 : 304 : 004.9

ВІЗУАЛЬНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-СМИСЛОВОЇ ВІЙНИ

І. О. Єрмакова

С. Сонтаг зауважувала: «Фотографія надає свідочтва. Про щось ми чули, однак, сумніваємося, але якщо нам покажуть фотографію, це буде підтвердженням» [1]. Зображення пояснює явище більш стисло, а в ряді випадків більш зрозуміло, ніж текст, у якому розповідається про нього. Цьому сприяє наочність, документальність і майже миттєва швидкість прочитання фотографій, як готового образу, що не потребує інтерпретацій, не вимагає перекладу на інші мови. Документальна природа фотографії переконує глядача в тому, що зображення є таким, якою була дійсність. Вона викликає довіру, тому не дивно, що саме ця властивість фотографії не одноразово використовувалась для управління суспільною свідомістю.

Фотоматеріали та їх похідні вдало використовуються як технології гібридної війни, наслідки якої так відчуває на собі український медіа-простір: викривлення фактів, інформ-провокації, фейки, маніпуляції, фотоколажі і т. д. Тим більше в наш час, коли за словами О. Забужко «епоха «розбомблених міст» минулася – почалася епоха «розбомблених мізків» [2].

Предметом вивчення став аналіз використання фотозображень у висвітленні військового конфлікту в нашій країні на прикладі публікації фотоматеріалів Дмитра Муравського під назвою *"Перемир'я в Широкиному"*, як найбільш резонансного факту порушення основних засад журналістики.

Великий ажіотаж у мережі Facebook спричинили фото військових дій на Донбасі, які виклав на своїй сторінці Дмитро Муравський. На час публікації цих матеріалів автор займав посаду керівника Координаційно-інформаційного центру при Управлінні комунікації і преси Міноборони та радника міністра оборони [3].

Саме цю світлину авторства Д. Муравського 17 серпня опублікував на своїй сторінці у мережі головний редактор сайту ЦЕНЗОР.нет Юрій Бутусов і закликав розтиражувати це фото та подати його на фотоконкурси, аби про події під Маріуполем дізнався весь світ. Він додав, що фото було зроблено у селищі Широкине 4 червня 2016 року.

За добу після публікації ці фотоматеріали були поширені в мережі більше 6 тисяч разів. Яскраве фото потрапило в матеріал видання Business Insider під назвою «Зображення з лінії фронту українського конфлікту – живі нагадування про війну в Європі, що триває». Фото навіть поширив у себе в Twitter шведський політик Карл Більд.

У мережі це фото називали «зразковим» прикладом фронтової фотожурналістики, а також доказом порушення перемир'я з боку військових терористичних угруповань Донбасу.

Разом з цим, у професійних фотографів та військових експертів це фото викликало багато питань та підозру у його постановочній природі.

Слід зазначити, що українські професійні фотожурналісти миттєво відреагували на цей факт порушення стандартів і оприлюднили відкриту «Заяву українських фотожурналістів щодо ситуації з фотографіями Дмитра Муравського», нагадавши про небезпеку фальсифікацій для іміджу України на міжнародній арені. *«Наголошуємо, що єдине, в чому ми зараз виграємо у конфлікті з РФ – це безкомпромісна та правдива подача інформації із зони ведення бойових дій. Зважаючи на те, що інтернетом та закордонними медіа тиражується, на наш погляд, неправдива інформація щодо документальності зображень на фотографіях Дмитра Муравського, ми категорично засуджуємо подібні маніпуляції з фото та інформацією»*, – йдеться у заяві [4].

Після резонансних суперечок та викриттів автор фото зізнався в тому, що фото було підготовлене і постановка була присутня.

Але фото Д. Муравського вже встигло зашкодити репутації української журналістики. Декілька військових експертів видання The Washington Post заявили про фальсифікацію і постановочний характері знімка. Експерти каліфорнійського Центру досліджень про нерозповсюдження зброї (Center for Nonproliferation Studies) прийшли до висновку, що фото було зроблене 4 червня о 12.50. А речник української місії в ОБСЄ Олександра Тейлор зробила заяву: «Київ стверджує, що в цей час село зазнало «ворожої атаки» й артилерійського обстрілу, однак місія ОБСЄ, що знаходилася в селі того дня, жодних вибухів не зафіксувала». Крім того, український військовий, взводний одного з батальйонів Віктор Мороз також заявив, що фото постановочне, і ніякого артобстрілу в Широкино в той момент взагалі не було.

У підсумку можна зазначити, що фотографія Дмитра Муравського *«Перемир'я в Широкиному»* загалом означила проблеми характерні для сучасних українських медіа:

– недостатній рівень фаховості видань, що використовують соціальні мережі, як джерело інформації, при цьому публікують неперевірену інформацію, видаючи її за факт;

– питання внутрішньої саморегуляції в професійному середовищі унеможливило ймовірні подальші звинувачення і дискредитацію українських фотожурналістів, які ризикуючи здоров'ям, а іноді і життям, документують та висвітлюють новітню історію незалежної України. Але порушення світових стандартів журналістики шкодить не лише репутації української журналістики, але й іміджу країни загалом.;

– значна частина суспільства стали на захист фото Дмитра Муравського, аргументуючи, що країна в стані військового конфлікту має «дзеркально відповідати на інформаційну агресію», тому факт документальності фото на їхню думку не має бути першочерговим. А, начебто, головне – зміст фотозображення. В тому є велика загроза використання фотографії як інструменту пропаганди, в якій головною цінністю матеріалу буде ефектність, а не достовірність;

– низький рівень медіа грамотності українського сегменту серед користувачів FB. Бо дискусія на тему хто правий – фотографи чи ж Муравський – викрила ще одну суспільну проблему: відсутність запиту на доступ до правдивої інформації, незрозуміння основних стандартів журналістики, позаяк правдивість, відсутність постановки і заборона ретуші є основоположними принципами документальної фотографії.

Література

1. Сонтаг С. О Фотографии / Пер. В. Голышева - М.: Ад Маргинем Пресс, 2013 – 272 с.
2. Забужко О. С. І знов я влізаю в танк / О. С. Забужко – Київ : Комора, 2016. – 416 с.
3. Посилання на фото і сторінку Д. Муравського. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1058326250909922&set=a.1058326150909932.1073741849.100001976712198&type=3&theater>
4. Заява українських фотожурналістів щодо ситуації з фотографіями Дмитра Муравського. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/blog/lbua/343305_zayava_ukrainskih_fotozhurnalistiv.html